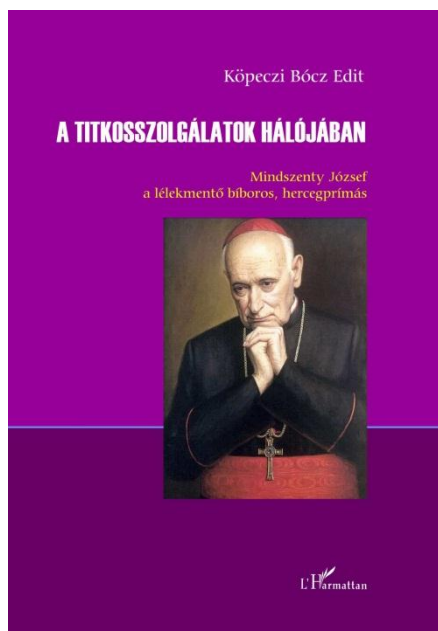

Köpeczi Bócz Edit : A titkosszolgálatok hálójában

Szerző: Köpeczi Bócz Edit
Cím: A titkosszolgálatok hálójában — Mindszenty József a lélekmentő bíboros, hercegprímás
Kiadó: L'Harmattan
Megjelenési év: 2012.
ISBN: 978-963-236-601-2

„Mindszenty emlékévé” alkalmából nem csak hazánkban, de szinte az egész világon megemlékeznek Mindszenty József bíboros, hercegprímásról, aki százhusz éve 1892-ben született Csehimindszenten.

A II. világháború után a Vatikán, egy erős és rendíthetetlen egyházi vezetővel akarta a katolikus egyházat erősíteni. Amikor 1945 szeptemberében Mindszenty elfoglalta az érseki széket tudta, hogy főpapként a támadások özönét kell majd elviselnie. XII. Pius pápa még Rómában figyelmeztette, hogy valószínű ő lesz az, akinek vállalnia kell majd a bíborszínnel jelzett vértanúságot.

Mindszenty átlátta, hogy a kommunista rendszer agresszív politikája nem az országot fogja építeni. Minden erejével meg akarta óvni egyházát a pusztulástól, liberális átalakulástól, mert szerette volna megőrizni az országunk keresztény értékeit.

Beszédeiben kiemelte, hogy nemzetünk megmaradásának továbbra is a hitünk az alapja, amely az országot ezer éven át fenntartotta. Nyíltan hirdette, hogy a fennálló társadalmi rendszerrel, a kommunistákkal nem szabad együttműködni. Körútjai során a valóságban látta és tapasztalta a szovjet katonák rémtetteit, akik meggyalázták asszonyainkat, lányainkat. „Főpásztor utamon végig arról hallok, hogy a szovjet katona rabolt, eszeveszetten pusztított, ok nélkül békés embereket legyilkolt, állandóan és részegen fegyverrel a kezében tömegesen fajtalanzkodott.”¹

Fontosnak tartotta, hogy a világ megtudja az ország sanyarú sorsát. Külföldi katolikusok segítségét kérte a nyomorban élők részére. A beérkezett adományokat a hatalom nem engedte szétesztani, mert szerintük „nem szorul rá az ország”.

A nyugati újságokat foglalkoztatta Magyarország helyzete, rendszeresen megkeresték a magyar külképviseleteket kérdéseikkel, ahol nem kaptak soha kielégítő válaszokat.

A főpap körútja során Hollandiába látogatva, megköszönte a sok segítséget és arra kérte a keresztényeket, hogy imádkozzanak Magyarországotért. Az Amsterdamban megjelenő *Elseviers Weekblad* tekintélyes liberális hetilap egyik munkatársa megkereste kérdéseivel, melyet az 1947. június 17-én megjelenő számban közöltek.

„Mindszenty hercegprímás, miközben számos vezető egyéniség vagy elhagyja az országot, vagy elveszti pozícióját, vagy behódol a kommunizmusnak, szikla- szilárdan áll a helyén. Magyarország lakosságának háromnegyed részét kitevő katolikusok visszautasítják a kommunizmust. De még a klérusban sem gondolkodik úgy mindenki, mint a hercegprímás. Sőt

¹ Mindszenty, Emlékirataim, p.60

saját környezetében vannak sokan, akik őt kevésbé meggondoltnak, túl merevnek, sőt középkorinak tartják. De amíg él hazájának, sőt egész Kelet-Európának egyik legfontosabb alakja lesz.”²

A rotterdami *Maasbod’* és *Het nieuwe Dagblad* katolikus újságok is megkeresték és közzétették nyilatkozatát.

„Magyarországon is vannak, akik együttműködést szeretnének létrehozni a katolikus egyház és a kommunisták között, de vannak pillanatok az életünkben, amidőn választanunk kell Krisztus és Belial között. A legerősebb nyomásnak kell ellenálljunk, hogy a vallás szabadságát megvédjük.[...] A magyar nép még mindig hálás a holland népnek, amiért segítséget nyújtottak a nehéz években. Most is nehéz időket élünk, de ezúton az erkölcsi támogatásukat szeretnénk kérni és azt, hogy imádkozzanak értünk, hogy hazánk megtisztultan kerüljön ki ezekből a megpróbáltatásokból.”³

Az agresszív hatalom kiszolgálói a hercegrímás ellen országos tömegmegmozdulásokat szerveztek, azt a látszatot keltve, hogy még a hívek is ellene fordultak. Koholt vádakot gyártottak ellene és 1948.december 26-án az állambiztonsági szervek hűtlenség, kémkedés, a köztársaság megdöntésére irányuló bűncselekmény és valutaüzerkedés gyanúja miatt letartóztatták

Az ENSZ közgyűlése 1949-ben nemzetközi sérelemnek nyilvánította az ellene lefolytatott eljárást. Tiltakozó táviratok özönét küldték a magyar nagykövetségekre, a külföldi újságok pedig folyamatosan híriül adták a kommunisták brutalitását, törvénytelenességét, vérengzését. Az ÁVH börtönében a legkegyetlenebb kínzás és megaláztatás ellenére sem tudták a katolikus egyházfőt megtörni, mégis az ellenkezőjét híresztelték róla. Meghamisították a vallomását, mert hitelét veszített, megtört és megalázott egyházfőre volt szükségük, nem kivégzett vértanúra. Megpróbálták mindenáron az egyetlen megmaradt kincsétől is megfosztani, amit úgy hívnak „becsület”. Mert ezt tették, amikor igaztalan vádakkal hosszú évekre bebörtönözték, rúgták, kínozták, és az alapvető személyiségi jogaitól is megfosztották csak azért, hogy mondjon le igazi hivatásáról. Ő is maradhatott volna a kinevezett pozíciójában „szabadon”, a kommunista hatalom jól fizetett embereként, amit az alku lehetőségével együtt, többször felajánlották számára. Mégis a becsület útját járva, egész életében a szenvedést vállalta, az egyházáért, országért és az igaz hitért.

A politikai foglyoknak az 1956-os forradalom hozta meg a szabadságot, így a bíborost is kiszabadították. Mint tudjuk, a szabadság nem sokáig tarthatott, mert a bolsevik hatalom katonái, durván beavatkoztak az országunk belügyeibe. A forradalom leverését követően, az ország nyugti határán, több mint hatvanezren hagyták el az országot. Mindszenty József nem akarta elhagyni hazáját, hanem a budapesti amerikai követségen kért menedéket. A követség védelme alatt állt, ahol a biztonságát a legmesszebbmenőkig biztosították.

Az Állami Egyházügyi Hivatal által létrehozott papi békemozgalom, a mozgatórugója volt az egyházak folyamatos átalakításának és az előírt politikai akciókat végrehajtásának. A kommunisták nemzetközi szintű propagandatevékenységét, a békepapokon keresztül valósították meg. A bíboros átlátta, hogy az ökumenikus szervezkedéssel az egyházak gyöngítését célozzák, az un. béke hangoztatása, hirdetése mellett. A menedéket nyújtó követség épületén belül őt nem tudták elhallgattatni, hiába akarták. Kiadott rendeleteivel huszonegy békepapot felfüggesztett és kiutasított Budapest területéről, eltítva őket minden egyházi és közéleti tevékenységtől. Helyükre az általa kinevezett papokat küldte.

1957. január 21-i keltezéssel a Vatikán intézkedéseket küldött, a katolikus egyház részére, amelyekben -Mindszenty utasításait megerősítve- egyházi átok terhe mellett a huszonegy békepap egyházi funkcióból történő leváltását rendelték el. „A vatikáni iratok arra hivatkoztak, hogy az érintetteket szabálytalanul, állami erőszakra nevezték ki és ezért alkalmatlanok magasabb egyházi tisztségek viselésére.”⁴

A hatalom a vatikáni intézkedéseket, az állam belügyeibe való beavatkozásnak minősítette és megakadályozta kihirdetését és annak érvényesítését.

Az MSZMP Politikai Bizottsága súlyos problémaként értékelte Mindszenty amerikai követségen eltöltött éveit, aki fáradhatatlanul tevékenykedett szabadságának korlátozása ellenére. Hivatalosan továbbra is ő volt a katolikus egyház feje. Írásban követelte, hogy a kormány enyhítsen az ország jogfosztottságán, engedélyezzék a szabad sajtót, az egyházak és a hitélet szabadságát, amitől teljesen megfosztották az országunkat.

A kommunizmus világméretű terjeszkedése, erősödése, az 1960-as években az enyhülés látszatát eredményezte.

A Vatikán már a 60-as évek elején kezdeményezte, hogy Mindszenty József szabadon elhagyhassa az amerikai követséget, de mindhiába. Szerették volna elérni a kormánynál, hogy rehabilitálják, de ezt a javaslatot és kérést, mindig határozott elutasítás követte. Ugyanakkor a hatalmi politikának is nagyon kellemetlen volt ez a megoldatlan helyzet.

² Magyar Országos Levéltár XIX-J-1-j

³ Magyar Országos Levéltár XIX-J-1-j (Vatikán- IV-14-80/pol.1946.)

⁴ MOL XIX-A21-e 002/8/a-1971 (3.d)

Az enyhülési politika jegyében 1967 után, diplomáciai tárgyalásokat kezdtek a Vatikánnal. A Szentszék megbízásából, sokan felkeresték a követségen a bíborost, hogy hagyja el az országot és menjen Rómába, de ő határozottan kijelentette, hogy csak akkor hajlandó külföldre távozni, ha az egyházellenes intézkedéseket a hatalom visszavonja.

„Nem akarom elhagyni sem a híveimet, sem a Magyar Egyházat súlyos helyzetükben. Életemet, szintén hazámban és népem körében szeretném befejezni. Távozásom egyedül a magyar kommunista rendszer érdekeit szolgálná s ugyanakkor a Magyar Egyház nagy kárára volna. Gondolni kell arra, hogy a helyzetemben javasolt változtatást a bolsevisták, mindenképpen csak előnyükre használnák fel. Ezért az az óhajom, hogy a Szentszék még távozásom előtt s annak ellenértékéért a kormányzattal orvosoltassa az egyház sérelmeit.”⁵

Mindenki azt várta, hogy előbb vagy utóbb meggondolja magát és kezdeményezni fogja, hogy véglegesen Rómába mehessen. Mivel ez nem történt meg a végén már mindenkinek a terhére volt. Az emlékirataim dolgozott, amit szándékában állt közzéadni, ezt természetesen mindenáron megakarták akadályozni.

Az újságok többször beszámoltak rossz egészségi állapotáról anélkül, hogy a valós tényekről tájékozódtak volna. Abban reménykedtek, hogy idős korára való tekintettel úgy is hamarosan meghal.

Végül 1971-ben a Vatikán, írásban összefoglalta a bíboros hazája elhagyására vonatkozó javaslatát, amit a magyar kormány elfogadott. Az egyezkedés, az érdekelt háta mögött történt, még az egyezmény szövegét sem ismertették vele.

Mielőtt elhagyta volna az országunkat megismételte, hogy hazájában szeretne továbbra is maradni:

„Kívánságom az, hogy életemet Magyarországon töltssem népem között, amelyet határtalanul szeretek. Ha ez lehetetlen volna, mert az érzelmi tényezők fellángoltak ellenem, vagy pedig az egyház magasabb rendű szempontjai mást követelnek, abban az esetben elfogadom azt, ami valószínű, életem legsúlyosabb keresztje lesz.”

Végül VI. Pál pápa kérésére, a követséget bécsi apostoli nuncius kíséretével, 1971. szeptember 28-án elhagyta. A híradások, nagy jelentőségűnek tulajdonították Mindszenty szabadon bocsátását, kint hősként ünnepelték és fogadták, amire itthon nem számítottak. A politikai tárgyalások a Magyar Állam és a Vatikán között az enyhülést célozták, nem sejtve, hogy Mindszenty József aktivizálni fogja magát. Mindkét fél azt várta, hogy az egyéni szabadságát visszanyerve, beletörődik a megváltozott helyzetbe. Azt feltételezték, hogy idős kora ellenére nem lesz kedve és lehetősége politikai megnyilvánulásokra.

Rómában marad, és ott korlátozzák majd utazásait, visszaszorítják sajtónyilatkozatait. A Magyar Kormány által a tárgyalások során nem határozták meg letelepedésének helyét. Ezért, a pápa sem gördített akadályt, amikor a bíboros közölte, hogy Ausztriában a Pázmáneumban kíván véglegesen letelepedni, ami 1971. október 23-án meg is történt.

Közel kerülhetett ismét hazájához, amitől mégis, elérhetetlen távolság választotta el. Életében soha többé nem léphetett magyar földre, ahol született, nevelkedett, dolgozott szolgált és sokat szenvedett. Mindszenty József számára elérhetetlen volt hazája, de annál elérhetőbb volt személye a kommunista hatalom számára, akik száműzetésbe kényszerítették. Nyomába szegődtek az álarcba bújtatott ügynökök, akik minden lépéséről jelentések halmazát gyártották. Bántalmazásáért, ártatlanul elszenvedett rabságáért, megaláztatásáért életében nem rehabilitálták. A világban szétszóródott honfitársak mélyeséges szeretete vette körül, ami nagy örömmel töltötte el. Az emigrációba kényszerült magyarok keresték fel személyesen, vagy levélben a világot minden tájáról.

Ugyanakkor a száműzött, nagy nyugtalanság töltötte el, amiért nem maradt Rómában, hanem Bécsbe a Pázmáneumba költözött. (Pázmány Péter alapította, 1623-ban.)

Már jóval a megérkezése előtt, elrendelték az összes levélküldemény ellenőrzését. Információs jelentéseket készítettek, az ügynökök rendszeresen beszámoltak a hangulatról, az épület állagáról, valamint a bíboros fogadásának előkészületeiről. A hangulat irányát az utasítások szerint alakították, formálták. Munkájuk alapján elérték, hogy Bécsben, a Magyar Állam sikerének tulajdonították a Vatikánnal kötött egyezményt.

„Bower” fedőnevű ügynök, a bécsi katolikusok körében a főpáosztort, „makacs öregembernek” titulálta. Igyekezett olyan rágalmozó megjegyzéseket tenni, hogy megérkezése előtt, már rossz vélemény alakuljon ki róla.

Gyalázkodóan, hangzatos propagandát folytatott ellene, azt remélve, hogy az emigrációban élőkét sikerül megtevesztenie. Nem felmagasztalta, mert az egyházát védelmezte, hanem elmarasztalta, mert a kommunistákkal nem kötött egyezséget. Szerinte károkat okozott, amit az egyháznak nagyon nehéz lesz kiküszöbölnie.

Mindszenty József hamarosan rájött, hogy környezetében nem mindenki az, aminek mutatja magát. Észrevette, hogy még a konyhai személyzet közül is voltak, akik hallgatottak, és figyelték. Folyamatosan azt híresztelték róla, hogy megtört, beteg

⁵ MOL XIX-A21-e 002/8/a-1971 (3.d)

ember, örülhet, hogy idős korában megmenekült a fogságból. Köszönettel tartozik a Magyar Kormánynak, hogy elengedve a büntetését, szabadon engedték, és pihenéssel töltheti el a további napjait.

Operatív módszerek, titkos kutatások, konspirált behatolások folyamata, keserítették meg az utolsó éveit. Amíg azt hangoztatták az egész világon, hogy szabadságban élhet, addig a legsötétebb hálóval fonták körül, nem csak a személyét, hanem az egész épületet.

A „sötét” háttérakciókban mindent fedőnévvel láttak el, az operatív személyeket és a megfigyelés alá vont célszemélyeket. Még az épületeknek is fedőnevet biztosítottak, különösen ott, ahol nagyon sok ügynököt, SZT. tisztet, sikerült beépíteniük a piszkos munkájuk elvégzéséhez. Így volt ez a Pázmáneum épületével kapcsolatban is, aminek az „OSTROMVÁR” fedőnevet adták. A bíborossal folytatott beszélgetések sem maradhettek titokban. Szavait, mondatait, szinte szóról szóra lejegyezték, a papi reverendába bújtatott ügynökök.

Ő egyáltalán nem akart visszavonultan és elzártnak élni. Szabadságát visszanyerve, kötelességének érezte, hogy lelkiekben támasza legyen a szétszóródott magyaroknak. Akik a halálába reménykedtek, meglepődve tapasztalhatták, hogy fáradtságot nem ismerve, nagyon aktívan élte az életét, és nem volt olyan rossz egészségi állapotban, mint ahogy azt sokan híresztelték róla.

Ahol hivatalos külképviseleti, vagy politikai nyomásra nem tudták megakadályozni a külföldi országokba tett látogatásait, ott a háttérből indítottak „sötét” támadásokat ellene. Amikor elhagyta országunkat, rövidesen meghívást kapott Spanyolországba, ahol a „Mundo” c. katolikus folyóirat szerkesztősége, őt jelölte a közvélemény szavazata alapján „az év személyisége” cím adományozására. A kitüntetést 1971. december 14-én rendezendő díszvacsorán akarták átadni. A meghívót nem csak a bíborosnak küldték el, hanem a Spanyolországban lévő Magyar Külképviseletnek is, amit a főkonzul provokációs szándéknak minősített. Azonnal felvette a hivatalos kapcsolatot a Spanyol Külügyminisztériummal és elvárta a közbelépésüket. Segítségüket kérte, hogy akadályozzák meg a cím átadását, Mindszenty József részére.

A háttérből, sikerült elérjék, hogy a politikai kapcsolatok „normalizálásának” érdekében, hamis indokok alapján, figyelmen kívül hagyják a közvélemény szavazatait.

A sajtó rendszeresen hírül adta, hogy merre látogatja a híveit, milyen programokat tervez. 1972 augusztusában Belgiumba látogatott, ahol nagy szeretettel fogadták. A szomszédos országokban, előre értesítették a hívőket érkezéséről. A magyarok, belgák és hollandok, lenyűgöző számú részvétele mellett mondott misét a bazilikában.

Ezt követően, a tiszteletére rendezett brüsszeli nagygyűlésen, a páter köszöntötte, aki a hosszan méltatta személyét és munkáját, majd megjegyezte, hogy az ellenségei a legnagyobb bűnének azt tartják, hogy még nem halt meg.

Az utolsó körútjára 1975. április 9 és 26-a között került sor. Venezuelai Caracásból, még szívből jövő üzenetét küldte, áldásával együtt, szerte a világban élő magyarokhoz. Hogy „hitet és reményt öntsek a lelkekbe, ha már csüggedtek” mondta.

A Kolumbiában élő magyarokat április 25-én látogatta meg. A fővárosban az 1572-ben épült Bogotai Székesegyházban őrzik Árpádházi Szent Erzsébet ereklyéjét, ahol (két héttel a halála előtt) Mindszenty József, még misét celebrált. Senki nem gondolta, hogy ez volt az utolsó útja! A Bogotai érsek április 26-án, még úgy köszönt el tőle, hogy „Maradj mindig ilyen fiatal!” Fáradtság nélkül végezte, az utolsó körútján is a lélekmentő munkáját. Az utazásai alkalmával, sokkal felszabadultabban érezte magát, mint Ausztriában. Hazafelé jövet, a repülőgépen, már nagy lelkesedéssel beszélt a következő hétre tervezett, Skandinávia és franciaországi körútjáról. Nem gondolta, hogy az általa tervezett utazás állomáspontjain, már hiába fogják várni...!

A BM titkos jelentéseiben közvetlenül a halála előtt, több helyen olvasható „Mindszentyt el kell hallgattatni!” A következő körútjának megakadályozására már több tervet készítettek. Pázmáneumba érkezése után hamarosan rosszul lett, majd kórházba került. Alapos orvosi vizsgálatok után közölték, hogy meg kell operálni. Senki nem volt arra felkészülve, hogy a műtét után nem fog felépülni. A gyanú csak a beteg főpap szívében élt, aki tudta, hogy még a kórházban is lehallgatják és figyelik. Műtét előtt, a bizalmas beszélgetéseit a betegszobán kívül folytatta munkatársaival. Mivel az orvosi consilium, az altatás és műtét mellett döntött, nehezen, de a hozzájárulását adta az orvosi beavatkozáshoz, melynek eredményeként 1975. május 6-án a műtétet követően váratlanul, örökre elhagyta hön szeretett egyházát és népét.

Halálának körülményeiről ma is elgondolkodhatunk, mert a különböző leírások pontatlanok és ellentmondások. Sajnálatos, hogy hivatalosan nem kezdeményezték a vizsgálat lefolytatását, pedig köztudott, hogy hirtelen halálára az orvosok sem voltak felkészülve. Az ellentmondások tisztázása érdekében mindenképp jó lett volna feltárni és nyilvánosságra hozni az

eseményeket, mert választ kaphattunk volna arra a kérdésre is, hogy miért szükséges halálának körülményeit, valamint a betegségről, műtétéről, altatásáról készült kórházi iratokat titkosítani 70 évre.⁶

König bíboros átérezte, amikor Mindszenty József temetésén személyét, munkáját, szolgálatát méltatva mondta, hogy ő még „holtában is beszél”. Mégsem gondolhatta, hogy ez a mondat, mind a mai napig valósággá vált.

Még halála után is foglalkoztak személyével, mert holtában is beszél.....! Holtában is jelentéseket készítettek az elhunyt Mindszenty Józsefről. Még az emléktől is félték mindazok, akik egész életét igyekeztek besározni, befeketíteni, üldözték és megalázták. Nem fejezték be a személyével kapcsolatos nyomozásokat sem. Feltérképezték közeli jó barátait, hogy azokat szintén rágalmozásokkal lejárássák, mert a kommunista hatalom, még holtában is igyekezett rábizonyítani mindazt, amit életében nem sikerült! Halála után már nem tudott védekezni a felhozott vádakkal szemben.

Mindszenty József elhalálozásának körülményeit oly módon akarták feltüntetni, világszerte hangoztatni, hogy elsősorban az emigrációban élő magyarok a hibásak haláláért, mert a bíborost sokfelé meghívták, sokat utaztatták, vagyis „agyonhajszolták”.

Az Állami Egyházügyi Hivatal részéről 1979-ben (Mindszenty József halála után négy évvel), nemzetközi konferencián külön kihangsúlyozták, és pozitívan értékelték a „Mindszenty ügy lerendezését.” A politikai tájékoztatókban, jelentésekben több éven keresztül, kiemelt témaként foglalkoztak, a „Mindszenty ügy lezárásával,” és a Vatikánnal történt megállapodás részletes ismertetésével.

Mert ő holtában is beszél...! Még holtában is szól hozzánk,

Mindszenty József bíboros lélekmentő munkája példaértékű, üzenete ma is aktuális az egész világban és egy olyan keresztény Európában, ahol a műemlék-templomokat eladják és szórakozóhelyekké átalakítják.

KÖPECZI BÓCZ, Edit: Caught in the Web of Secret Services

2012 was a commemorative year for the Venerable József Mindszenty (29 March 1892 – 6 May 1975) was a cardinal of the Catholic Church as the Archbishop of Esztergom in Hungary. He was a fierce opponent of the communist system enforced upon Hungary after WW II. The volume written by Edit Köpeczi Bócz presents his role in the crucial years after WW II. It is also a book that tries to establish his enduring legacy.

~ ~ ~ ~ ~

⁶ <http://internefigyelo.wordpress.com/2010/02/14/kadar-es-a-part-vezetoi-pezsgovel-koccintottak-mindszenty-halalakor/>